

Ahogy mi láttuk – könyvtár szakos hallgatókkal a Vándorgyűléseken Tapasztalatok az egri Eszterházy Károly Főiskolán

Szakemberek sora értékelte az őszi hónapokban, szakfolyóiratainkban a Vándorgyűlés(ek)e)t, rajta keresztül a könyvtáraink helyzetét, hivatásunk állapotát. Most, ehhez a képalkotáshoz csatlakozunk ezzel az írással a közeledő 42., bajai rendezvény előtt. Nem véletlen a többes szám! A cikk „társszerzői” azok a hallgatók, akik az MKE inspiráló hatására és pályázatának köszönhetően is az egri Eszterházy Károly Főiskola növendékeiként az elmúlt években tagjai lettek az Egyesületnek, és részt vettek a Vándorgyűléseken.

A kollégák részéről már e rendezvényeken megnyilvánuló érdeklődés, s immár 3 év tapasztalatai sarkalltak arra, hogy leírjam tapasztalataimat. Remélem, sokak kíváncsiságának teszek eleget, amikor hallgatóink írásaiból idézve, a pálya peremén, még részben a kívül állók szemével látott tükörképünk vizsgálatához nyújtok diákjaink segítségével töredékeket, miközben a konferenciák, többek között a Vándorgyűlések képzésben és pályaszocializációban betöltött szerepét vizsgálom.

I.

Vándorgyűlések

1. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete pályázata könyvtár szakos hallgatók Vándorgyűlésen való részvételére

Az MKE elnöksége 2007. márciusi ülésén született döntése eredményeként az Egyesület számára felajánlott személyi jövedelemadó 1%-át az MKE könyvtár szakos hallgatók és fiatal könyvtárosok Vándorgyűlésen való részvételének támogatására fordítja. A döntés alapján elkészült a pályázati felhívás és a jelentkezési lap. Az évek során a pályázati kiírás szigorodott, ma már a hallgatóknak motivációs levelük mellé be kell küldeniük a képző intézmény vezető oktatójának véleményét, s elmúlt félévi szemeszterük indexmásolatát is. A döntést a tanulmányi eredményen kívül jelentősen befolyásolja az MKE-tagság, az Egyesületben és/vagy a képző intézményben végzett szakmai és tudományos munka.

Több szempontból is kiváló kezdeményezésnek tartom az MKE pályázatát – kifejezésre jut benne gyorsan változó szakmánk alapvető érdeke, vagyis hogy a könyvtárosság számára létfontosságú mind a jó hagyományok átadása, mind a folyamatos megújulás:

- hozzájárul az Egyesület küldetésének megvalósításához – a szervezet 2007-2010 közötti időszakra szóló stratégiája önálló feladatként rögzítette a fiatal generáció bevonását az egyesület munkájába – tanfolyamokon, egyesületi és szervezeti rendezvényeken való részvételük biztosításával, projektek készítésébe és lebonyolításába történő bevonással¹,
- a diákok szakma iránt legelkötelezettebb tagjainak meghívása Egyesületünkbe, része a szakmai utánpótlás nevelésének,
- itt szerzett tapasztalataik jól illeszthetők elméleti és gyakorlati képzésükbe, nem utolsó sorban pedig,
- erősíti a szakmai elkötelezettségüket, hozzájárul hivatástudatuk kialakulásához.

Mint felsőoktatási intézmény könyvtárában dolgozó, az oktatásban és a gyakorlati képzésben is részt vevő könyvtárosnak, több oldalú tapasztalataim vannak a hallgatók pálya iránti érdeklődésének, elkötelezettségének alakulásáról, alakításáról.

E téren semmi sem meggyőzőbb, mint a lelkes tanár, a munkáját hozzáértéssel és örömmel végző, elkötelezett könyvtáros! Igen, örömmel, sőt szeretettel, mert nem elég az elméleti ismeretek, a gyakorlati tapasztalatok átadása, a magas színvonalú képzés, arra is meg kell „tanítsuk”, még inkább szocializálnunk hallgatóinkat, hogy szeressék a könyvtárat, a könyvtári munkát!

Ma ugyanis az informatikus könyvtáros képzésre jelentkezők jó részét nem a könyvtárban szerzett kellemes élményeik, az ott töltött élvezetes órák, a könyvek iránti vonzalom, és – mint ahogy a laikus gondolná – különösen, az olvasás szeretete vezérli e pályára, nem (!), - elsősorban az informatika jelenti a vonzóerőt. Ez egyáltalán nem baj! A gond az, hogy mint használók sem ismerik eléggé, s így nem is szerethették meg a könyvtárat! Okait sorolni e cikkben nem célom, csupán, mint az iskolai könyvtárügy mielőbbi megreformálását szívügyének tekintők egyike, hadd hívjam föl e téma kapcsán is a figyelmet arra, hogy az olvasási és könyvtárhasználati szokások kialakítása szempontjából, döntő fontosságú e mostoha sorsú könyvtártípus helyzete, azaz hiányuk az iskolában, használatuk nélkülözése az oktatásban! A szakma jövőjének egyik kétségtelenül jellemző vonása a további informatizálódás, a kemény informatikai képzésből származó tudást azonban mai diákjaink egy része - remélhetőleg, - napjaink legolcsóbb, térítésmentes humanizáló közegében, a könyvtárakban fogja kamatoztatni, ezért a most felnövekvő generációk olvasás- és könyvtárszocializációs jellemzőit figyelembe véve, évről évre egyre nagyobb hangsúlyt kell kapnia képzésükben a könyvtárban végzett tevékenységeknek!

Gyakorlatias szakmánk elméleti alapjainak elsajátítását is nagyban segítik a csak a terepen, azaz a könyvtárakban: a pult mögött, az olvasóval szemközt, a rendezvényeken és szervezésének során, a használóképzésben, stb. megszerezhető ismeretek, készségek, tapasztalatok.

Miért tettem e kissé hosszadalmas kitérőt a gyakorlati képzéssel kapcsolatban? Mert mind a konferenciákon való részvétel, mind azok rendezése, szervezése, hozzátartozik szakmai kompetenciáinkhoz. Ma az ismeretek, tapasztalatok átadásának, az együttműködésnek, és a szakmai kapcsolatépítésnek egyik legeredményesebb, legnépszerűbb formája, amelyet egyre több könyvtárban végez önálló munkaterületként is egy-egy szakember, akinek tevékenységét állandó vagy ad hoc csapat segíti. A Vándorgyűlések szervezésében és munkájában való részvétel épp ezért sokirányú lehetőséget ad ismeretelsajátításra, pályaszocializációra, tehetséggondozásra.

2. A hallgatók Vándorgyűlésen való részvételének támogatása az Eszterházy Károly Főiskolán

Főiskolánk, illetve Könyvtárunk – mely hallgatóink gyakorlatának fő bázisa – a kezdetektől nagyon hasznosnak ítélte, pozitívan fogadta és pártfogolta az MKE kezdeményezését. Mivel már az első évben, 2007-ben, több, a Vándorgyűlésen való részvételre érdemes hallgató jelentkezett, - kezdeményezésemre – a Főiskola vezetése az országos pályázatra sikertelenül jelentkezőket (2 fő) támogatta, s így már Szegedre 6 hallgatónk juthatott el. Az első év jó tapasztalatainak köszönhetően pedig, mára az első alkalomból hagyomány lett: most már Könyvtárunk, mint a gyakorlati képzés műhelye támogat minden évben arra érdemesnek talált hallgatókat a részvételben.

Néhány számadat

Az országos kiírásra eddig minden évben a legtöbb hallgató intézményünkben pályázott. A 3 év alatt összesen 8 zárult sikerrel (az MKE által eddig támogatott 18-ból).

Főiskolánk, illetve Könyvtárunk 2007-től további 7 hallgatónkat juttatta el ugyanolyan feltételekkel a Vándorgyűlésre, mint az MKE.

A 3 év alatt az egri Eszterházy Károly Főiskola összesen 18 hallgatója vett részt MKE Vándorgyűlésein, közülük 2 hallgatónk 2 alkalommal is, valamennyien az MKE Heves Megyei Szervezetének tagjai.

A Vándorgyűléseken való részvétel, illetve az MKE-tagság informatikus könyvtár szakos hallgatóink szakmai munkájának egyik jelentős tevékenységévé kezd válni, ezért jóleső kötelességemnek tartom, hogy beszámoljak mind hallgatóink benyomásairól, mind saját tapasztalataimról.

3. A Vándorgyűlések – hallgatói szemmel

Jó érzés a sok fiatallal együtt „közlekedni” a Vándorgyűlés több mint 600 fős forgatagában, bemutatni és megmutatni a számukra eddig csak szerzőként ismert nagy könyvtáros egyéniségeket, megvitatni velük szakmai kérdéseket, és a konferencia végén elégedetten konstatálni, hogy jól érezték magukat, egyikük egyenesen úgy fogalmazott: *„ha tudta volna, hogy ez ilyen jó, már korábban jelentkezett volna”* (Dobó Tibor : 2008).

Évente rendszeresen kérem a konferenciázókat, hogy aki akar, írjon benyomásairól, tapasztalatairól, vagy egyszerűen csak számoljon be a Vándorgyűlésről. Az írások, amelyek megjelennek Könyvtárunk honlapján, nemcsak egyfajta lezárásai a résztvevő diákok élményeinek, szakmai tapasztalatainak, s lehetőség az írással jelentkezők szerzőként való bemutatkozásának egy nyilvános fórumon, de motiváló hatással van/lehet könyvtár szakos társaikra, s a képzés számára is hasznosítható tanulságokkal bír, elsősorban a konferenciák/Vándorgyűlések hallgatókra tett hatásáról, hasznáról. Mint közel 40 éve a pályán dolgozót, és kezdetektől MKE-tagot, az utóbbi években a Heves Megyei Szervezet vezetőségi tagját, személyesen is nagyon érdekel, vajon a még félig-meddig szakmán kívül állók, jelen esetben a hallgatók, hogyan ítélik meg a „könyvtárosságot”, az Egyesületi életet, s ezt a szakmai rendezvényt.

Íme, a képek, amelyeket hallgatóink élményeiből raktam össze, írásaikból idézve, és azokat egyfajta tematikus rendbe állítva. Az eredeti dolgozatok műfaja változatos, minden hallgató saját személyiségének, tehetségének, képességeinek megfelelően írt: beszámolót, véleményt, esszét, útirajzot, s van, aki szépirodalmi alkotást.

Bevezetőül hadd idézzek egy-két véleményt, megérdemelt dicséretet a rendezésről.

Rendezés, szervezés, léghör

„... Debrecenben ... a nagy nyitott terek ... különös szabadságérzetet adtak nekem. Ez a nyitottság – úgy gondolom – érezhető volt a szervezésen is, és kihatott az egész gyűlés hangulatára. Mivel újoncként vettem részt az eseményen, meglepett a szervezettség, amely akkor fogadott, mikor megérkeztem a Vándorgyűlés regisztrációjához.” (Törőcsik Béla : 2009)

„A szervezés mondhatni kitűnő volt, bár a szálláshelyül szolgáló kollégium kissé távol esett az Egyetem központi épületétől.” (Tóth Béla István : 2009)

„Hamar megkaptam a gyűlés résztvevőit azonosító, nyakba akasztható kártyát, a kiegészítő események részvételre jogosító jegyeit, a programfüzetet, logós tollat és jegyzetfüzetet, némi szóróanyagot a kiállítókról, valamint meglepetésként egy nyitott könyvet formázó mézeskalácsot, és mindezek mellé egy válltáskát is, hogy tudjunk mibe pakolni. Úgy éreztem magam, mint egy tudós kutató, professzor a konferencián. Persze ez érthető is, hiszen tényleg szakmai konferencián vettem részt, még ha a résztvevők és a szervezők közvetlensége, és az esemény hangulata nem is ezt erősítette.” (Törőcsik Béla : 2009)

„... az a baráti légkör hatotta át az egész három napos rendezvényt, amellyel már az első nap is fogadtak minket a szervezők. Valóban, ebben a légkörben meg is tudtak valósulni a konferencia céljai: a könyvtári munkában való előrelépés, a problémák megbeszélése, egymás megismerése.” (Nagy Andor : 2009)

Könyvtárlátogatások

A Vándorgyűlések elmaradhatatlan programja a helyi könyvtárak meglátogatása. Ez alkalom az összehasonlításra, tapasztalatok szerzésére – egyébként is sokszor beszélgetünk hallgatóinkkal az ideális könyvtárról.

„Az Egyetemi Könyvtár modern épülete minden résztvevőt lenyűgözött, de a kulcsin mellett a belbebsben sem csalódtunk. Számos új könyvtári szolgáltatás veszi fel a versenyt a folyamatos változásokkal, új feladatokkal és megújuló igényekkel.” (Racska Réka : 2007)

„Az előadások közötti időben különböző „túrákon” vehettünk részt, melyeken betekintést nyerhettünk az Egyetemi Könyvtár működési rendjébe és informatikai struktúrájába. ... a séta során – az EKF Könyvtárát ismerve – érdeklődve figyeltük egy másik felsőoktatási könyvtár rendjét. Sok elgondolkodtató dolgot láttunk, de mindannyian meglelégedéssel nyugtáztuk: a mi nyelvi és irodalmi könyvtárunk szépségét nem képes felülmúlni.” (Stefanecz Mária : 2007)

„... elsőként a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központba látogattunk el, ahol nagy vendégszeretettel fogadtak bennünket. Azt hiszem, valamennyiünk nevében kijelenthetem, hogy a debreceni Könyvtár kellemes hangulatú könyvtári helyiségeiben eltöltött délelőtt szép kezdete volt a közel három napig tartó ott-tartózkodásunknak.” (Fülep Ádám : 2009)

„Az ebédszünetbe sikerült belepaszírozunk az egyetemi könyvtár meglátogatását is ... Az olvasóbarát nagyterem és a régi könyvek gyűjteménye mindenkit lenyűgözött.” (Törőcsik Béla : 2009)

Végül egy valóban szakmán kívüli, Gyöngyösi Eszter véleménye, aki angol és etika szakos hallgatója Főiskolánknak, könyvtár szakos barátjával jött el rendezvényünkre, vett részt nagy érdeklődéssel, s választottuk tiszteletbeli könyvtárossá. „Összességében egy kellemes hely benyomását keltette a Könyvtár [Nagyvárad], nekem személy szerint az olvasóterem nem nyerte el a tetszésemet, kissé ridegnek tűnt, de ez előny is lehet – nem tereli el az ember figyelmét semmi az olvasásról. A gyermekrészleg sokkal komolyabb hangulatú, mint amelyet az itthoni könyvtárakban tapasztaltam. Mivel a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtárban tett látogatásunk csak néhány napos élmény volt a nagyváradi utazás időpontjában, akaratlanul is a debreceni könyvtárral hasonlítottam össze a tapasztalataimat és a látottakat. A két épület is nagyjából egyidős, mindkét intézmény dolgozóin azt éreztem, hogy mélyebb szálak kötik

őket munkahelyükhöz, mint általában amennyire az emberek munkahelyükhöz kötődnek. Többen közülük az épület tervezésében is részt vettek, felhasználva tapasztalataikat, valószínűleg ez is oka ennek a mélyebb kötődésnek.” (Gyöngyösi Eszter : 2009)

Kulturális, szabadidős programok, városok, s polgáraik ... baráti találkozók ...

A szabadidős programok változatos sokasága mindig feledhetetlen élményeket jelent a megismert városoktól a helyi diákéleten át a tvisztelő könyvtárosokig.

„Én tavaly jártam először Szegeden, és már akkor megfogalmazódott bennem – erre a városra egy nap kevés. Ma már tudom, hogy egy hét is! ... érdekes volt tapasztalni, milyen a szegedi diákélet. Igen, még ilyenkor nyáron is! Talán furán hangzik, de a fiatalokkal teli sörözők és a rakpart magáért beszél! ... Szegeden sok a kifejezetten a mi korosztályunkra orientálódott hely, ahová be tudtunk ülni anélkül, hogy több ezer forintot kellett volna otthagyni. Sőt, nemcsak hogy nem fintorognak, hogy igénybe szeretnénk venni a diákigazolvánnyal járó kedvezményt, hanem maguktól rákérdeznek fizetés előtt; van-e diákunk? Egyszóval a vendéglátók hozzáállása diákbarát. De nem csak a vendéglátóké! Az emberek segítőkészek, kedvesek. Sokszor kérni sem kellett, maguk kínálták fel a segítségüket!” (Stefanecz Mária : 2007)

„A szakmai motiváltságon túl, gazdag élményeket nyújtottak a turisztikai programok, a zenei hangverseny a Nagytemplomban, a baráti találkozó a Lovardában, vagy a csodálatos, kirándulás Nagyváradra. Emellett lehetőségünk nyílt egy kicsit jobban bepillantást nyerni a városi életbe, a forgalmas utcák, a belvárosi zsvaj engem visszatérésre ösztönöz.” (Lupták Annamária : 2009)

„Az idei konferenciát is egy nagyon jó hangulatú baráti találkozó zárta, ahol sok új ismerősre tettünk szert, és reméljük, hogy jövőre Szombathelyen ismét találkozunk.” (Racsko Réka : 2007)

„Egy kicsit olyan volt az egész, mintha lagziban lennénk: fehér sátor, zene és vacsora. Sok kedves emberrel ismerkedtünk itt meg, akik hosszú évek könyvtárosi tapasztalatával a hátuk mögött, számos hasznos tanáccsal láttak el bennünket, leendő könyvtárosokat.” (Stefanecz Mária : 2007)

„... a közeli Tóvendéglőben rendezett baráti találkozó zárta a napot, ahol a leendő kollégákkal, illetve tanárokkal kötetlen beszélgetésre nyílt lehetőségünk. Azt gondolom, a program hű a nevéhez, mert itt valóban barátságok köttettek.” (Nagy Andor : 2008)

„Meglepő volt azt is látni, hogy mennyien ropták a zenére, még szinte be sem fejeződött a vacsora, de a tánctér máris megtelt tvisztelő könyvtárosokkal.” (Töröcsik Béla : 2009)

Előadások

A Vándorgyűlés legfontosabb része, természetesen, az előadások. A válogatott idézetekkel igyekszem bemutatni, milyen sokszínű a hallgatók motivációja.

„... a rendezvény számomra legizgalmasabb része: a szekcióülések. Úgy hiszem a változatos témák között mindenki megtalálhatta az érdeklődésébe vágó programot, sőt nekem gondot is okozott, hogy nem tudtam egyszerre több helyen is részt venni.” (Nagy Andor : 2009)

„A délután folyamán a Bibliográfiai szekció ülésén vettem részt. ... Kiváltképpen örültem annak, hogy az egyik előadás a DEENK különgyűjteményeiről szólt, hiszen az utóbbi időben én magam is használója lettem az Egyetemi Könyvtár egyik különgyűjteményének. A DEENK főigazgató-helyettese, dr. Koltay Klára által tartott előadás mindenképp hozzájárult ahhoz, hogy még inkább megismerjem annak használatát.” (Fülep Ádám : 2009)

„A Kovács Máté Alapítvány ez év első felében pályázatot írt ki azon könyvtáros hallgatóknak, kutatóknak, akik a hazai könyvtárügy és Kovács Máté (1906-1972) tudós tanár és művelődéspolitikus életének eddig még feltáratlan részeit osztaná meg a szakmával. A munkához kedvet érezve vettem bele magam a régi iratokba, jegyzetekbe, jogszabályokba, hogy megtehessem első szárnypróbálgatásaimat a kutatói munka területén. Így köteleződtem el az idei vándorgyűlés Kovács Mátéval foglalkozó szekciója mellett. Nagy élményt jelentett számomra hallani azokat az idősebb, fiatalabb előadókat és tanárokat, akiknek a tanulmányait még a kutatói munkám közben ismertem meg, és ezekkel nemcsak további elszántságra sarkaltak, hanem irányt is mutattak a tennivalóimban. (Nagy Andor : 2009)

„Érdeklődésemnek megfelelően az olvasószolgálati szekció hozott nekem sok újdonságot. ... Visszagondolva a délutánra, úgy gondolom a felmerülő kérdésekre választ kaptunk, így például: hogyan tudják a könyvtárak felkutatni a tehetségeket, ... kit nevezünk egyáltalán tehetségnek?” (Lupták Annamária : 2009)

„A délutáni szekcióülések között több is volt, amire el szerettem volna menni, így megosztva az időmet, félidőben átmentem a Bibliográfiáról a FITT- ülésre, és megérte! Míg az előbbin az EBSCO-s bemutató után főként a tehetséggondozásról volt szó, ... addig utóbbin a kistérségek felzárkóztatásának hogyanja és mikéntje volt a téma, egy parázs vita keretében. A vita egyik szerves résztvevője volt az idén kitüntetett ifjú könyvtáros, Paszternák Ádám, akinek hozzászólásai bizonyították a rátermettségét, a szakma iránti elhivatottságát és felkészültségét, valamint azt, hogy megérdemelten kapta meg a díjat.” (Törőcsik Béla : 2009)

„Nagy érdeklődéssel fogadtam a könyvtár és az innováció közötti kapcsolat részletes kifejtését. Mindeddig csak arról hallottam, hogy a könyvtáraknak ... Értékes gondolatnak tartom az <újdonságtartalom esztétikai érzékenységgel való párosítását>, amelyet Nagy Mihály előadásában hallhattam. (Lupták Annamária : 2009)

„Élvezettel hallgattam Mitterbach Éva, Ózd nevezetes tehetségfejlesztőjének előadását ... Logikusnak találom az alábbi felosztását, amely szerint a tanulókat csoportosítják ... A fent leírtak főleg a pedagógusoknak szólhatnak, de felmerül a kérdés, miben nyilvánul itt meg a könyvtárosok szerepe? ... Ez a felsorolás talán sok újdonságot már nem rejt magában, ... meglátásom szerint azonban, pont ezen feladatok újbóli megerősítésében rejlik az innováció ...” (Lupták Annamária : 2009)

„Kifejezetten friss és használható információkkal bírt Kótai Katalin előadása, mely az IQSYS cég OLIB alapokon történő RFID alkalmazását mutatta be részletekbe menően.” (Hegedüs István : 2008)

„... mint történelem szakos hallgatónak [a másik szakja], különösen érdekes volt Morvai Zsuzsanna és Horváth Pál előadása a gyászjelentések és szomorúlevelek restaurálásáról, valamint visszakereshetővé tételéről.” (Hegedüs István : 2008)

„... az előadók számunkra sok újat nem mondtak, minden szakmai kérdés ismert volt számunkra, már mindegyikről tanultunk, persze nem ilyen mélyen, de volt olyan előadás, amelynek hallatán még azt is meg tudtuk mondani, hogy mely művek anyaga alapján készült.” **(Stefanecz Mária : 2007)**

„Minden előadó szakirodalmakra hivatkozva mutatta be a tehetség kifejezés széles körű értelmezését. Így az előadások rövidebbek lettek, kevesebb idő jutott az egyedi mondanivalóra.” **(Lupták Annamária : 2009)**

A Vándorgyűlés összességében

Szinte minden hallgatók értékelte írásában a Vándorgyűlést.

„... szakmailag hasznos tapasztalatokkal, illetve új kapcsolatokkal térhettünk végül haza.” **(Nagy Andor : 2008)**

„A konferencia egyetlen negatívumaként talán a fiatal hallgatók, kollégák hiányát emelném ki.” **(Hegedüs István : 2008)**

„Mindent összevetve úgy érzem, hogy egy nagyon jól megszervezett, szakmailag és személyes ismeretségekben, élményekben és tapasztalatokban is sokat adó, hasznos és eredményes rendezvényen vehettünk részt.” **(Fülep Ádám : 2009)**

„Összefoglalva, úgy érzem, tartalmas 3 napot töltöttünk el Debrecenben. Harmadéves, végzős hallgatóként, először vettem részt a könyvtárosok e rendezvényén. Tanulmányaim folytatásához rendkívül sok segítséget nyújtott, hiszen megerősítette bennem a hitet: a könyvtárosok fontos társadalomformáló munkát végeznek, és hogy a könyvtáraknak a mai felgyorsult, újdonságéhes világban is van helye és szerepe. Nekünk, leendő könyvtárosoknak, akik még most csak hallgatóként koptatjuk a padokat, már most éreznünk kell a hivatásunkkal járó felelősséget.” **(Lupták Annamária : 2009)**

„Mikor idén tavasszal csatlakoztam a Magyar Könyvtárosok Egyesületéhez, nem gondoltam, hogy egy ennyire koherens és összetartó társaság tagjává válok. A korábbi gyűlések beszámolóai alapján már nagyon vártam az idei debreceni találkozót, kíváncsi voltam, milyen lehet élőben az, mikor több száz, megegyező elhivatottságú ember egy cél érdekében összefog. Egyetért, és nem széthúz, ami pedig oly jellemző a mai világunkra. A gyűlésen résztvevő közel hétszáz ember mind azért jelent meg, hogy tájékozódjanak a hivatásukról, a kollégáikról, a könyvtáros szakma jelenéről, jövőjéről, kihívásairól.” **(Törőcsik Béla : 2009)**

„A 41. - Debrecen városában megrendezett - könyvtáros vándorgyűléssel kapcsolatban kissé ambivalens érzelmeim vannak. Számos magyarországi könyvtáros tisztelte meg jelenlétével a vándorgyűlést, ami azt mutatja, van iránta érdeklődés. Sokan sokféle településről érkeztek. Mindezt azért hangsúlyozom, mert ez a tény lehetőséget biztosított a szakmában dolgozók egymás közti információ-, ötlet- és véleménycseréjéhez (helyi, sajátos megoldások, pályázatok kihasználása/pályázattírás, etc). A vándorgyűlés természetéből adódóan lehetővé teszi a hazai könyvtárak és települések mélyebb megismerését, amelyet igazán hasznosnak tartok. A szekcióülések sajnos párhuzamosan zajlanak, így igazán oda kell figyelni, mire akar beülni a résztvevő, s mire nem. Az előadások színvonala változónak bizonyult. Szakmailag egy jó közepesre tudnám értékelni a konferenciát. Ugyanis nem bővelkedtek számomra új

információval az egyes előadások. ... Összességében elmondható, hogy mindenképp hasznos volt elmenni és megtapasztalni, milyen is egy könyvtáros Vándorgyűlés. Pályaelképzeléseimet részben megerősítette.” (Tóth Béla István : 2009)

„Úgy gondolom, hogy az MKE éves találkozói igazán attól olyan különlegesek, hogy ilyenkor lehetőség nyílik a hasonló érdeklődésű könyvtárosoknak személyesen is találkozni és véleményt cserélni az adott témával foglalkozó kollégákkal. Esetemben külön kiemelendő, hogy Kovács Máté lánya, Dr. Kovács Ilona is megtisztelte a vándorgyűlést jelenlétével, amely számomra óhatatlanul a legizgalmasabb részévé tette ezt a találkozót.” (Nagy Andor : 2009)

„A hagyományossá vált vándorgyűlések ma is komoly igényt elégítenek ki, és nemcsak az aktuális feladatok megvitatására ad lehetőséget, hanem össze is tartja, valamint be is vezeti a fiatalabb kollégákat a könyvtárosok melegszívű társágába.” (Nagy Andor : 2009)

A következő idézet a pályázatra készült motivációs levélből való: „Nem is tudom, hol kezdjem. Nehéz megfogalmazni, miért is szeretnék idén is eljutni a Vándorgyűlésre. Tavaly ugyanis már részt vettem egyen. Az volt az első, és remélem lesz még egy pár! Amikor tavaly elindultam, még nem is tudtam, mennyi mindenben fogja segíteni tanulmányaimat ez az egész. Szakdolgozatomat szerzői jogból írtam, és minő véletlen, az egyik előadást pont ebből a témából az Artisjus egyik jogtanácsosa, Kabai Eszter tartotta. Sok olyan érdekes dolgot hallhattam tőle, amit leírva sehol nem olvashattam. Sőt, az e-mail címét is megadta, hogy ha kérdésem van, ő szívesen válaszol. Így is volt. Nem is tudom elmondani, ez mekkora segítség volt. De nem csak tanulmányilag adott sok pluszt a Vándorgyűlés. Az ország minden tájáról, minden típusú könyvtárból különböző életkorú könyvtárosokkal találkozhattunk, olyanokkal is, akiknek tanultunk a könyveikből. Akik mind sokat meséltek. És így egész más volt az egész könyvtári rendszert látni, mint a száraz tankönyvekben. Valamint általuk rengeteg sorsot, könyvtárosi pályát ... is megismerhettünk. Hát röviden ez minden, amiért idén is szeretnék eljutni a Vándorgyűlésre.” (Stefanecz Mária : 2008)

„Mit gondolhat egy hallgató a könyvtárosságról?

<Aki nincs benne, nem tudhatja> - szokták mondani, s ez így is van. A kívülállók nem látják az apróságokat, az ezerféle háttér dolgot, amit egy könyvtárosnak tudnia kell, hogy szakmájában jó lehessen. Nekem is, mint hallgatónak kell szembesülnöm ezzel a sokrétűségre való törekvéssel.

Mert jónak lenni nem könnyű, mindig van valami – akár külső körülmények, emberek, akár képességek, vagy azok hiánya – ami akadályozza az embert, hogy kibontakozzon. Mégis sikerülhet, ha kitartóak vagyunk (elcsépett talán, de igaz). És ha megfelelő szakterület felé orientálódunk.

A sokrétűségben azt sem könnyű eldönteni, merre is forduljon a hallgató, mi legyen ez a szakterület. Ezt általában az érdeklődési kör határozza meg. És még valami: a bennünket tanító tanárok, akik átadhatnak valamit a saját „rajongásukból” a szakterületük iránt. Egy tanáron azonnal látszik az a bizonyos belső tűz, ha szívügyeként kezeli a tárgyát, s fogékony lelkek is mindig vannak, akik rácsodálkoznak: <Nem is tudtam, hogy ez ilyen érdekes!> És így indul el talán egy sokszor sikeres, sokszor <csak> boldog életpálya. (Egy tanár szíthat belső tüzet, de el is veheti azt, elbizonytalanítva a hallgatót, hogy valóban a pályára való-e.)

Az iskolában a részleteket kapjuk meg, az életben az egészet. Az életre való kitekintés volt a Vándorgyűlés, ahol nem kellett dolgozatokkal bizonyítani, ahol senki nem kérdezte X.Y. tételeit a Z-ről, csupán örültek nekünk. Hab a tortán, mondhatni! Mert aki ott volt, elkötelezett a szakmának, szereti ezt az életpályát, és szereti látni az újonnan jötteket.

Nos, nekem ez a „szakmai oldal”: nyitottság, kedvesség, precizitás.

A mindentudás és az élettapasztalat meg úgyis megjön idővel ...” (Dömény Veronika : 2009)

S a jövő ...

„Ezúton hívom fel hallgatótársaim figyelmét, hogy a lehetőségek adottak, hogy jobban megismerhessék a szakmájukat, az országban működő könyvtárosokat, leendő kollégáikat. Hisz olyan múltja van a hivatásunknak, valamint a Magyar Könyvtárosok Egyesületének, amelyet kevés mesterség mondhat még el magáról. ... Úgy vélem, mindenki örömeire szolgálna az elhivatott hallgatók részéről való nagyobb aktivitás, hogy továbbra is megújító és fiatalos gondolatok érvényesüljenek a könyvtáros szakmában. Ezt a szükségletet támasztja alá Az Év Fiatalkönyvtárosa Díj ...” (Nagy Andor : 2009)

„Remélem, hogy az idén megismert MKE tagokkal a jövő évben, Baján megrendezésre kerülő 42. Vándorgyűlésen viszont találkozhatom.” (Fülep Ádám : 2009)

Az egyes írásművek honlapunk Könyvtári konferenciák rovatában, teljes terjedelmükben olvashatók.²

4. Néhány gondolat szakmáról és Vándorgyűlésről – a hallgatók véleményei kapcsán

Diákjaink itt, az idézetsokorban olvasható véleménye, valamint a velük folytatott beszélgetéseim során elhangzott gondolataik készítenek a Vándorgyűléssel, s az Egyesületünkkel kapcsolatos alábbi pár kérdéskör rövid kifejtésre.

Korösszetétel – a Vándorgyűlések résztvevői és az MKE tagsága

Sajnos évekre visszamenő statisztikák nem állnak rendelkezésemre az egyesületi tagok és a szakmában dolgozók korösszetételére vonatkozóan, de a példás módon megrendezett és adminisztrált szombathelyi Vándorgyűlés Barki Katalin – Németh Brigitta – Reiber Anita által jegyzett: Az MKE 40. Vándorgyűlése Szombathelyen a reneszánsz évében – a szervezők nézőpontjából, a számok tükrében³ című anyagot olvasva, illetve a hasonló debreceni, Dávid Boglárka – Fábryné Márkus Ágnes – Molnárné Varga Katalin – Nádas Zsuzsanna: Az MKE 41. Vándorgyűlése Debrecenben⁴ című tanulmányozva, érdekes adatokra bukkantam.

Mindkét konferencia legnépesebb korosztálya az 1951-1960 között születetteké, ők teszik ki a konferenciázók mintegy harmadát (Szombathely: 38,8% - Debrecen: ~ 33%), majd az 1961-1970 közöttieké, akik közel egynegyedét (Szombathely: 24% - Debrecen:~ 22%). Ugyan e számok alapján nem szabad messzemenő következtetéseket levonni, hisz nem a résztvevők teljes tábora adta meg erre vonatkozó adatait, s nem minden résztvevő volt MKE-tag, mégis elgondolkodtató számhoz jutottam. Lehetséges, hogy a Vándorgyűlést preferálók, a legérdeklődőbbek a 70-es, 80-as években végzett könyvtárosok, és ők alkotják szervezetünk derékhadát is? Talán érdemes lenne az MKE-tagok korösszetételére vonatkozó pontos statisztika készítése!

Szakmánk gyors változásai, s ennek a jövőben várható még nagyobb intenzitása miatt, egyáltalán nem mindegy, hogy mennyire integrálódik be Egyesületünkbe is és jut szóhoz, a legfrissebb ismeretekkel rendelkező ifjú nemzedék! Nem elégséges azonban számuk és jelenlétük, hanem nagyon fontos motivációjuk, elhivatottságuk, tenni akarásuk, minőségi munkájuk, kreativitásuk is, ezért fontos a pályaszocializáció mielőbbi megkezdése, a képző intézményekben és az Egyesületben is!

Ha az MKE továbbra is fõnn akarja tartani azt a komoly szakmai tekintélyét, amely kemény évtizedekben is lehetővé tette, hogy beleszóljon könyvtárpolitikai döntések elõkészítésébe, véleményezésébe, s a stratégiaalkotás- és megvalósítás egyik letéteményese legyen, akkor legjobb hagyományát, a fiatalos, újat és mást gondolás, a kimondás lehetőségét és kiállás, a vitakészség gyakorlatát át kell adnia, meg kell tanítania a fiatalabb generációknak is!

A hallgatók ismeretei és a Vándorgyûlések szakmai újdonságtartalma

Az egyik évrõl évre visszatérõ vélemény a Vándorgyûlések szakmai oldaláról, amelyet a hallgatók írásaiból vett idézetekben is olvashattak: a „nekem szinte semmi újat nem mondtak”.

Bevallom, nagyon rosszul esett! Elõször megütköztem, - Szegeden voltunk, - s számomra hangzottak el újdonságok, új szempontok, oldalakat jegyzeteltem ... Hallgatóink meg azzal is tetézték elképedésemet, hogy õk még azt is meg tudják mondani, mely cikkek, írások tartalmazzák egyik-másik elõadó elhangzott gondolatait!

Ma már – átgondolva a tapasztaltakat – tudom, az elsõkonferenciás hallgatókat tájékoztatni kell, hogy ez a rendezvény nem tanóra, ahol egy új tantárgy soha nem hallott ismereteivel találkozhatnak. Az pedig, hogy egy-egy elõadó szakmailag nem sok újat tud nekik mondani, igen öröndetes a képzõ intézményszempontjából, hisz az oktatás magas színvonalát mutatja.

Egyébként is a konferencián részt vevõ hallgatóink többsége már felsõbb éves. Most éppen pályájuk elsõ csúcán állnak, széles elméleti ismereteik vannak, a legfrissebb szakirodalom folyamatos követõi (nem „csak” kedvtelésbõl és tudásszomj által hajtva, de mert kötelezõ is), s a Vándorgyûlés elõadói épp a szakma jelesei, az általuk is olvasott cikkek szerzõi.

A hallgatókat friss tudásuk kiemeli a könyvtárosok társadalmából. A csak 1-2 évvel ezelõtt végzetek sem rendelkeznek már olyan széleskörû, friss elméleti ismeretekkel, mint most õk.

Hol tartunk? – a könyvtárosok szakmai tudása, azaz a szakma szakmai színvonala

E téma az elõbbi gondolat folytatása.

Alapvetõ feltételezésem, hogy az MKE-tagok a pályán dolgozók legelkötelezettebb, legérdeklõdõbb tagjai, így szakmai tudás szempontjából is könyvtáraink „élcsapata”. Hisz mind a szakterületi, mind a területi szervezeteink legfõbb tevékenysége a folyamatos képzés, továbbképzés, a tapasztalatcsere, a kapcsolatépítés, a könyvtárak közötti együttmûködés megalapozása, erõsítése.

Fontos – épp ezért – hogy minden könyvtártípus, minden könyvtár képviseltesse magát Egyesületünkben!

Érdekes adalékul szolgálhat e téren is a Vándorgyûlések már fentebb idézett szombathelyi és debreceni összegzésének néhány statisztikai adata. Sajnos a két mérés nem egyforma kategóriákat használt a résztvevõk intézménytípusok szerinti megoszlásának mérésére, azonban a kapott adatok néhány eredménye így is összevethetõ. Természetesen az adatok értelmezésénél figyelembe kell venni intézményeink könyvtártípusok szerinti átstrukturálódását, pl. a felsõoktatási szféra növekedését, a kistéleplûlések könyvtárellátásának megváltozását, a könyvtármegszûnéseket, mindeközben a könyvtárainkban végbemenõ létszámcsökkentéseket.

Egyértelműen legtöbb résztvevő a közkönyvtárakból érkezett: 47% - Szombathelyen, illetve 41% - Debrecen. (A 6%-nyi csökkenés nem kemény adat, hisz maga a felmérés sem volt teljes körű.) A Debrecenben mért 41% összetételét is megtudhatjuk: a résztvevők 16% érkezett megyei, 24% városi és mindössze 1% községi könyvtárakból.

A közkönyvtárak munkatársai után legnagyobb arányban 18, illetve 22%-os aránnyal, a felsőoktatási könyvtárosok képviseltették magukat a Vándorgyűlésen.

A sorban következők a szakkönyvtárak munkatársai 12-12%-os aránnyal.

A negatív csúcsot, fej-fej mellett, az iskolai és a községi könyvtárak munkatársai tartják. Szomorú ez, mind az ellátandó olvasói csoportokat, mind a könyvtárakat/könyvtárosokat tekintve. Így újratermelődik hátrányos helyzetük, - a többnyire rossz infrastruktúrával rendelkező, szegény települések, szerény feltételekkel rendelkező könyvtáraiban dolgozó munkatársak esnek el attól, hogy hallhassák a szakma és a társszakmák jeles előadóit, értesüljenek újdonságokról, jó gyakorlatokról, stb., legalább lélekben felzárkózzanak!

Minden elismerésem és tisztelem az övék, azoké a kollégáké, akik meg tudták őrizni szakmai érdeklődésüket!

Manapság a 20-30 ezer forintra rúgó költség is gondot okoz a könyvtárosoknak. A könyvtárak gazdasági elszegényedése miatt egyre kevesebb azon intézmények száma is, amelyek – legalább részben – támogatják / támogatni tudják munkatársaik szakmai rendezvényeken való részvételét. Mindez sajnos akkor, amikor a legnagyobb szükség lenne a könyvtáros társadalom egységének, tudásunk azonos, magas szintjének, hisz ha nem tudunk illeszkedni, nem tud valósággá válni könyvtáraink rendszerszerű működése!

Ezért a ma már hátrányos helyzetűnek tekinthető, kis települések, kis könyvtári munkatársainak részvételét, részvételi lehetőségét tekintem a Vándorgyűlések és az MKE területi szervezetei működésének, rendezvényeinek egyik nagy lehetőségének, érdemének!

Hol tartunk – könyvtáraink állapota: eszmény és valóság

Vándorgyűléseink szakmai túrizmusunk részeivé váltak. Helyszínei – nem véletlenül – azok a városok, ahol nem csak szakmai, hanem könyvtári infrastrukturális fejlesztések is történtek. Ennek ellenére, a vendéglátó településeken is, mindig találkozunk olyan könyvtárakkal, amelyeknek már a látványa is mutatja, hogy a színvonal s a fejlődés korántsem kiegyenlített.

Miközben pozitívként könyvelhetjük el, hogy évről évre sikerül olyan helyszíneket találni e rendezvénynek, ahol valami nagyobb léptékű építészeti fejlesztés is történt, tudatában vagyunk, - mert sokszor megélői, elszenvetői vagyunk – a negatív tendenciáknak.

Miközben egy-egy konferencián, az előadások szüneteiben, könyvtárlátogatásokon órákig beszélgetünk közös problémáinkról: könyvtárak bezárásáról, könyvtári terek elvesztéséről, a fenntartó finansziális támogatásának oly mértékű apadásáról, amely már könyvtári állományaink gyűjtemény mivoltát fenyegeti, olvasói kielégíthetetlen igényekről, eszközök, technika és normák szükségességéről, könyvtárak közötti olyan feladatmegosztásról, amely nem fenyegeti jogos létüket, s arról, hogy az egyre több feladattal egyre kevesebb könyvtáros birkózik, - a szaksajtó csak felszínesen érinti ezeket a problémákat.

Miközben a valóságban sok, feltételek nélkül működő, azaz éves költségvetés, tehát friss dokumentumok, periodikák, számítógép, internet-hozzáférés nélküli, alig pár órát nyitva tartó könyvtárat ismerünk, szakmai fórumainkon nem esik elég szó erről.

A reális tájékoztatás iránti felelősség minket terhel!

Fiataljaink úgy gondolják, hogy anyaintézményeik (egyébként általuk sokszor – néha jogosan is – kritikával illetett) könyvtárainak minősége országos átlag. Több, könyvtár szakos diákoknak szervezett könyvtárlátogatáson szerzett élményem: meglepődnek a tanultak és a tapasztaltak közötti hatalmas különbség láttán (s ez még enyhe kifejezés)! A hallgatók felkészítéséhez hozzátartozik a jelen helyzet ismerete, leendő munkahelyeik többségében nem várják őket ergonomikusan kialakított munkahelyek, modern berendezés és technika, etc.!

A Vándorgyűlések célja

Maga a szakma is többször vitázott már azon, mi is a Vándorgyűlések célja: szakmai újdonságok bemutatása, vita könyvtárpolitikai, szakmai kérdésekről, a széles szakmbergárda fölzárkóztatása, marketing, a szakma menedzselése, reprezentáció, vagy netán a könyvtárosok 3 napos „szórakoztatása”, kulturális és szabadidős programokkal!

Véleményem szerint is többcélú rendezvényről van szó, - korunk konferenciáit látva Egyesületünk büszkén mondhatja, hogy az MKE már régen föltalálta a spanyolviaszt, amennyiben Vándorgyűléseink tematikája előképe a ma rendezett kongresszusok többségének.

A Vándorgyűlés konferencia, szakmai- és vitafórum, tanulási lehetőség, tapasztalatcsere, kapcsolatépítési lehetőség, baráti találkozó és kirándulás is egyben.

E Vándorgyűlések bizonyítékai annak, hogy a könyvtárosság a szakmai minőség iránt elkötelezett. Vezető szakemberei tagjai az Egyesületnek, résztvevői, szervezői és előadói a konferenciának. Itt lehetőség van a közel kétezer tagot számláló hatalmas szervezet szakmailag elkötelezett tagjainak (a fogyatkozó könyvtárak ellenére is több mint félszáz résztvevőnek) átadni / átvenni a legújabb, legkorszerűbb szakmai ismereteket, s legalább az ismeretek szintjén biztosítani egységes haladásunkat, védeni a szakma egységét, mert hisz a magyar könyvtári rendszer csak jól együttműködve tudja fejleszteni szolgáltatásait, képes a folyamatos változásra, s tagjai csak így tudnak illeszkedni a világ információs hálójának munkásai közé.

Ez egy olyan országos, reprezentatív fórum, amely ma a tömeges részvétellel is bizonyítani kívánja és tudja, hogy a szakma él, virágzik, főként változik, s a társadalom előtt álló olyan időszerű problémákra hívja föl a figyelmet, megoldásában vesz részt, amely nem csak a könyvtárosok dolga, nem csak „belügy”. Ezzel pedig, segít annak a beláttatásában – a fönntartókkal és a társadalommal egyaránt, - hogy a könyvtárak működtetése és jó színvonala, közérdek.

II.

A szakmai konferenciák tehetség gondozásban és pályaszocializációban betöltött szerepe – a Vándorgyűlés példája – egri tapasztalatok

1. Fejlesztés és tehesség gondozás az Eszterházy Károly Főiskolán

Lassan két évtizede, hogy felsőoktatási intézményeinkben egy-egy korosztály lényegesen szélesebb rétege tanul, mint korábban. Ez igen heterogén összetételű tanuló csoportokat eredményez. A hallgatók között igen nagy különbségek vannak, különösen a tanulási eredményességüket és további pályájukat meghatározó szellemi munka technikájának birtoklása terén. Ismereteik és készségeik szintjét, nem csak egyéni képességeik

befolyásolják, hanem korábbi iskoláik minősége, településeinek oktatási, kulturális infrastruktúrája, az adott régió fejlettségi színvonala, stb. Ezért a vidéki – elsősorban, tömegesen a térség továbbtanulni szándékozó polgárait vonzó – felsőoktatási intézményekben különösen nagy szerepe van, mind a felzárkóztatásnak, mind a tehetséggondozásnak.

Hallgatóink sokszínű tevékenységét szervezve és indukálva, az Eszterházy Főiskolán nem véletlenül élvez prioritást a digitális olvasási- és írási készség, s mellette az anyanyelvi és az idegen nyelvi kultúra, a kommunikációs és a tanulási készség fejlesztése, s hogy e fejlesztő és tehetséggondozó munkában a könyvtárnak alapvető szerepe van. A tevékenység infrastrukturális elemei – hogy csak párat említsek, - az első éves hallgatók ellátása laptopokkal, amely Főiskolánk immár 4 éves kiemelt programja, vagy beruházás a digitalizálásba. Mindehhez csatlakozik a „szoftver”, az elektronikus tananyagok készítése, új, a hallgatók önálló munkáját növelő pedagógiai, oktatástechnológiai kísérletek és programok, amelyek egyre inkább nem csak egy-egy tanszéken belüli, hanem tanszékközi, sőt a könyvtárral való együttműködés keretében valósulnak meg. Eredményeként az akár első éves korokban egy-egy területen fejlesztésre szoruló hallgatók a későbbiekben a legtehetségesebbek számát gyarapíthatják. Erről a munkáról szólt egyébként Nagy Zsuzsanna, szolgáltatási igazgató, (Budapesti Corvinus Egyetem, Központi Könyvtár) átfogó, problémaközpontú előadásában a debreceni, tehetséggondozással foglalkozó Vándogyűlésen.⁵ Az általa említett tevékenységek a mi Főiskolánk, illetve Könyvtárunk gyakorlatába is beletartoznak.

Hadd egészítsem ki ezt a mi intézményünket, illetve könyvtárunkat jellemző olyan sajátossággal, amelynek informatikus könyvtáros szakos hallgatóink képzésében és fejlesztésében is egyre fontosabb szerepe van, e téren már némi tapasztalatunk is bízunk, és a többi szakon tanuló hallgatók esetében is hasonló szerepet szánunk: mégpedig, hogy szakrészlegeink az egyes tudományterületeken a képzést segítő nem formális műhelyekként is működnek.

Bármily furcsa, de ez összefüggésben van könyvtárunk korszerű könyvtárat jellemző térszerkezettel ellentétes elhelyezésével. A Líceum muzeális épületének falai nem mozdíthatók, így könyvtárunk egy-egy kisebb-nagyobb helyiségben székelő szakrészlegekben működik. Nem kis nehézséggel és kreativitással tesszük alkalmassá e tereket arra, hogy korszerű szolgáltatásszervezést tudjunk megvalósítani. A hátrányból előnyt kovácsolva azonban, ezek a szakrészlegek vagy olvasószobák alkalmasak arra, hogy elsősorban a szakos hallgatók és oktatóik tanuló- és kutatószobájként, közösségi terükként használják. Ezt teljesíti ki a szakrészlegek munkatársainak tevékenysége, amely mindenekelőtt arra irányul, hogy e gyűjtemények ne csak egyszerű forrásközpontként, hanem nem formális szakmai, akár tudományos műhelyekként is működjenek, illetve formális szakmai köröket vonzzanak.

A szolgáltatásszervezés alapja a szakreferensi rendszer és a hosszú nyitva tartás (a hét 5 napján reggel 8-tól este 8-ig, tanulmányi időszakban, szombatonként 8:30-tól 12:30-ig), lelke pedig, a munkatársak segítő attitűdjén, tudásán kívül a folyamatos tevékenységek és rendezvények sora. Attól kezdve, hogy már az első könyvtárbemutató „túrákat”, könyvtárismereti előadásokat is a szakreferensek tartják, a hallgatók szakjának megfelelő tudományterületi sajátosságokra építve, többnyire a tanszékek oktatóival alakítva a tananyagot, a kiállításokig, filmklubig és blogig, olvasó-körig, könyvbemutatókig és szavalóversenyekig, etc. E tevékenységek a hallgatók szervezeteivel, nevezetesen a Kepes György Szakkollégiummal és a HÖK-kel való egyre tartalmasabb együttműködésünk eredményei is.

Informatikus könyvtáros szakos hallgatóink fejlesztése, tehetséggondozása is elsősorban képző tanszékünk kompetenciája. (E témáról 2009-es Vándorgyűlésünkön Dr. Suppné dr. Tarnay Györgyi egyetemi adjunktustól [Debreceni Egyetem, Könyvtárinformatikai Tanszék] hallhattunk alapos körképet.⁶⁾ Praktikumot követelő szakmánkban azonban nagy szerepe és súlya van, e téren is, a gyakorlati képzés műhelyeinek, elsősorban a képző intézmény könyvtárának. E tevékenység része a hallgatók bevonása a szakmai műhelyekbe, nevezetesen a Magyar Könyvtárosok Egyesületének szervezeteibe, a szakmai konferenciákon való részvételének motivációja és szervezése.

2. Könyvtári szakmai konferenciák

Számba véve szakmai konferenciáink lehetőségeit a hallgatók pályaszocializációja, tehetséggondozása szempontjából, kétféle szempont szerint vizsgálom őket: az egyik, a hallgatók konferencián való aktivitásának szempontja, a másik, a konferenciák tematikája.

Az aktivitás szempontja nem szorul különösebb magyarázatra: minél nagyobb szellemi erőfeszítést, minél sokoldalúbb tevékenységet generáló a rendezvény, annál alkalmasabb a fejlesztésre.

A tematikai szempont beintegrálása vizsgálódásomba pedig azt a megkülönböztetést szolgálja, hogy milyen ismeretekkel, milyen és mennyi gyakorlati tapasztalattal, széleskörű, kreatív látásmóddal kell rendelkeznie a konferencián résztvevőnek, hogy az ott elhangzottak, megfogalmazottak értelmezhetőek, s így fejlesztő hatásúak legyenek, hogy valóban szakmai partnerként hallgasson, szóljon, érveljen, vitázzon a résztvevő hallgató.

A továbbiakban szakmai konferenciáink közül néhányat jellemzek röviden, hogy a Vándorgyűlést, illetve annak fejlesztő hatását el tudjam helyezni a többi konferencia között.

Tudományos Diákköri Konferenciák⁷

A kimondottan az ifjú, kutató hallgatók számára rendezett konferenciák sorában az első, és kétségkívül legkiemelkedőbb, fejlesztő hatását tekintve is, a hazai felsőoktatás szinte valamennyi intézményében nagy hagyományokkal rendelkező, tudományos diákköri tevékenység (TDK), amelynek támogatását ma az Oktatási és Kulturális Minisztérium is hangsúlyos feladatának tekinti.

A magyar iskolaügyben mélyen gyökerező önképzőköri tevékenység hagyománya él tovább e tudományterületenként végzett, tanszékekhez kapcsolódó műhelymunkában, ahol a hallgatók egy részének önképzési szándéka találkozik a társadalmi igénnyel: jelentős szerepet játszik a tudományos utánpótlás kinevelésében, a minőségi képzésben, a felsőoktatási intézmények rangsorának alakulásában, végső soron a magyar felsőoktatás teljesítményében, mutatja egy-egy intézmény tanszékének tudományos irányultságát, potenciálját, pedagógiai kultúráját.

A műhelymunka során, amely egy választott téma, jellemzően több éven keresztül történő kutatását foglalja magában, fejleszthetők a legalapvetőbb kutatói készségek és tulajdonságok, alkalmas az írásbeli és szóbeli kommunikációs készségek, ezen belül is különösen a tudományos érvelés, vita gyakorlására, szakmai – emberi kapcsolatok kiépítésére, lehetőséget teremt az egyéni szakmai előrehaladásra, nagyobb esélyt ösztöndíjak, pályázatok elnyerésére. A TDK-mozgalom csúcspontját a helyi, intézményi megmérettetések után az országos konferencia, és az ott elérhető helyezések és díjak jelentik, valamint a publikálási lehetőség.

MLS-konferenciák (Masters of Library and Information Science)

A hallgatói aktivitás szempontjából kiemelkedő, új kezdeményezés az ELTE BTK HÖK Informatikus-könyvtáros szakos hallgatói érdekképviselete és az ELTE BTK Könyvtártudományi Tanszékének együttműködése keretében létrejött, országos méretűvé vált, és már két alkalommal megrendezett MLS-konferencia.

Többszörösen mutatkozik meg benne a hallgatók aktivitása: maguk a diákok kezdeményezték létrejöttét, szervezik, s első számú célcsoportja, aktív célközönsége, az informatikus könyvtáros szakos hallgatók. A felvezető előadások megtartására, a szekciók vezetésére a szakma kiemelkedő képviselőit, a könyvtáros élet legnevesebb, gyakorló szakembereit, kiemelkedő szakértőit kéri föl.

Eddigi, választott témái között – minőségmenedzsment, marketing; web2; bolognai képzés; a digitális tartalmak privatizációja; új könyvtárfejlesztési tervek, új operatív programok, új stratégia; a humán erőforrást kibocsátó intézmények és felvevőpiac – nem csak szakmai, hanem kemény könyvtárpolitikai kérdések is vannak. A konferencia témaválasztásában egyébként is, bevallott cél: a könyvtárak, illetve a könyvtáros lét olyan problémáinak megvitatása, amelyekről „más rendezvényeken diszkréten hallgatnak”⁸.

A rendezvény jelmondata: „A progresszív tradíciók jegyében”⁹, udvarias visszafogottsággal jelzi azt a komoly szándékot, amellyel aktuális és a jövőt nagyon is meghatározó kérdésekről kívánnak gondolkodni és véleményt cserélni, a meghívók szövegében pedig, egyértelműen világossá teszik, hogy ebben a folyamatban az ifjú generáció részt kíván venni, sőt részt követel: „Alakítsuk együtt a szakmai közéletet! Alakítsuk együtt Magyarország könyvtárainak jövőjét!”¹⁰ E felhívásokban mindazonáltal egyértelműen megfogalmazódik a jelen állapotokkal való elégedetlenség, s erőteljesen érződik a változás melletti elkötelezettség: „Váltsunk szemléletet!”¹¹

A konferenciát értékelve – már amennyire ez két alkalom után lehetséges, - az egyik résztvevő, Nemes László írásából idézek: „Sikeres lehet-e egy tisztán hallgatói ötletre építő, hallgatói szervezésű konferencia, amelyet elsősorban a hallgatók számára szerveznek, annak érdekében, hogy találkozhassanak a szakma gyakorlóival, kiemelkedő szakértőivel, tudoraival?”¹² Én hadd tegyek föl az előzőleg megfogalmazott kérdés mellé egy másikat: vajon felkészültek-e, felkészíthetők-e hallgatóink képzési idejük és rövid gyakorlatuk alatt arra, hogy könyvtárpolitikai kérdések tekintetében kompetens véleményt fogalmazzanak meg, illetve milyen stúdiumok, gyakorlatok, tapasztalatok kellenek ahhoz, hogy fiataljaink globálisan és reálisan lássák szakmánk egészét, annak múltját és jövőjét?

Nos, úgy gondolom, hogy a például egy ilyen konferencia is jó lehetőség erre. Hatalmas vállalkozásnak érzem és jó útnak, méginkább gyakorló terepnek az ifjú informatikus könyvtáros generáció számára e konferencia-folyamat, már akkor is, ha eredetileg kitűzött céljaival „csak” konvergál. Mindenképpen alkalmas a szakmát már hivatásuknak tekintő hallgatók és ifjú könyvtárosok azon tagjainak a szakmai közéletben való fellépésére, akiket nem, vagy nem csak egy szűk informatikai, vagy könyvtári terület érdekel, hanem könyvtáraink jelene és jövője, úgy is fogalmazhatok, hogy a szakma gyakorlati oldalának teljessége, a könyvtárpolitika és stratégia. Itt lehetőség adatik, e szűkebb, a szakértő előadókon kívül a többségében saját generációs, hasonló tudással és tapasztalatokkal rendelkezők közegeiben való megnyilvánulásra, a konferencia-kommunikáció tanulására, gyakorlására, a szakma élvonalbeli guruitól tanulni, tőlük kérdezni, velük vitázni és

megismerkedni, általuk háttérinformációkhoz jutni, és egy-egy döntés mögött álló szempontokat is megismerni.

Azt gondolom, hogy az itt megnyilvánuló hallgatók egy része éppoly tehetség, mint TDK-konferenciákon szereplő társaik, csak egy más területen, s teret adni fejlődésüknek, e konferenciák által is, éppoly fontos. (Egyébként e két társaság: a tudományos munkát végzők és könyvtárpolitikai kérdések iránt érdeklődők csoportjának tagjai – tapasztalataim szerint – részben fedik egymást.)

Szakterületi konferenciák

A konferenciák legnépesebb és tematikailag legsokszínűbb csoportját azok a rendezvények alkotják, amelyek egy-egy szűkebb tudományterület, vagy szakmai kérdés megvitatását tűzik ki célul.

Ezek vizsgálata és csoportosítása most nem célokom, csupán annyit megjegyzésként, hogy míg pár évtizeddel ezelőtt az MKE szakterületi szervezeteinek rendezvényei voltak az azonos munkakörben dolgozó, vagy hasonló érdeklődési körű könyvtárosok országos fórumai, területi szervezetei pedig, a helyi érdekeltségű, valamint a továbbképzést szolgáló témák megvitatásának műhelyei, ma már minden nagyobb könyvtár, legyen az nemzeti-, köz-, szak-, vagy felsőoktatási könyvtár, jellegének, küldetésének és feladatainak megfelelő tematikájú, a képzésben, de a tehetséggondozásban is különösen jól hasznosítható konferenciákat rendez.

Jellemző, hogy e palettán lassan minden könyvtártípus megtalálja a maga helyét, hogy csak saját példánkat említsen, az Eszterházy Főiskola 1994 óta rendezi meg, azóta nemzetközivé vált Agria Média konferenciáját, alcíme: Információtechnikai és Oktatástechnológiai Konferencia és Kiállítás, Könyvtárunk 2008 óta Iskolai Könyvtári Konferenciáit (Eger És Környéke Iskolai Könyvtárosainak Konferenciái = EKIKK). Ebből következően is, a nem az olvasóközönség számára rendezett, tehát kimondottan szakmai konferenciáink további jellemzője, hogy tematikai más tudományterületeket is érintenek, s így természetes módon nyitottak és vonzóak más szakmák érdeklődő közönsége számára is, s hogy mindez mintegy természetes kiterjesztése, megmutatása annak az egyre színesedő tudásmenedzselő tevékenységnek, amelyet könyvtáraink – újonnan felismert hivatásukból fakadóan – folytatnak.

Vajon mennyire építhetők be a hallgatók tanulmányaiba, mennyire hasznosak, fejlesztő hatásuk ezek a konferenciák? Én magam is bizonytalanul és fokozott izgalommal készültem például az „Olvasnak még a fiatalok?” című miskolci konferenciára (2008. október 17. rendező: II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár), amikor akkori csoportomat (nem kötelezővé téve a részvételt) és az olvasásszociológia iránt érdeklődő hallgatókat invitáltam a rendezvényre, hisz a téma valójában majdcsak hallgatóim korosztálynak az olvasása, illetve nem olvasása, azaz róluk lesz szó, vajon hogyan élük meg! Pár év elteltével is azt tapasztalom, hogy akkori diákjaim számára is emlékezetes, felejthetetlen első konferenciájuk volt ez, hozzáteszem, a színvonalat olyan előadók garantálták, mint például Nagy Attila, Szávai Ilona, Tary Annamária, etc. Úgy vélem, hozzájárult nemcsak szakmai ismereteik bővítéséhez, motivációjukhoz, pályaszocializációjukhoz, hanem szakmai és talán emberi felnőtté válásuknak is egyik fontos állomása volt. Álljon itt egy idézet egyik hallgatóm, Nagy Péter írásából (a többiekével együtt olvashatják weblapunk Könyvtári konferenciák rovatában): „kicsit néha úgy éreztem az előadás bizonyos pontjain, hogy ez nem is annyira nekem, mint inkább rólam szól. Szemben a hallgatóság nagy részét alkotó középkorú könyvtárosokkal,

akik egy-egy őket sokkhatásként érő tény bemutatása után szájtátva meredtek az előadóra, addig én bizony többször azt gondoltam magamban, hogy <Hú, hát én meg ebben élek...> ... személy szerint csak a legvégén, generációm szokásainak, értékrendjének (vagy inkább értéktelenségének) minden irányból való bemutatása, a megannyi apró statisztikai adat (legtöbbje engem például cseppet sem ért váratlanul, sokat már ismertem is) és az életből merített példa alapján összeállt mozaik. A belőle levonható konklúzió döbrentett rá, hogy milyen sötét is az összkép, mennyire értékek nélküli vagy hamis értékekkel elárasztott ez a felnövekvő nemzedék, az én nemzedékem! »¹³

Mivel szakmánk a munkatevékenységeket és ennek megfelelően a megkívánt képességeket, készségeket tekintve igen összetett, ezért e szakterületi konferenciák, mint tájékozási pontok, és mint tanulási lehetőségek is beépíthetők a hallgatók tanulmányi munkájába és tehetséggondozásába.

Mind Informatika tanszékünk, mind Könyvtárunk inspirálja és szervezi a hallgatók ilyen eseményeken való részvételét. Honlapunk Könyvtári híreiben, hirdetőtáblánkon és személyesen is, folyamatosan ajánlunk számukra szakmai konferenciákat, kiállításokat, invitáljuk őket olyan rendezvényekre, amelyen magunk is részt veszünk.

Zárójelben jegyzem meg, hogy bár a legszínvonalasabb, nemzetközi konferenciáinkon való részvételi lehetőség korlátozott, s pénzdíjas regisztrációval jár, de Könyvtárunk támogatásával a Főiskolánkon zajló ilyen rendezvényeken is biztosítjuk a legérdeklődőbb és legérdemesebb hallgatónk részvételét.

Az MKE Vándorgyűlése

„Az iskolában a részleteket kapjuk meg, az életben az egészet. Az életre való kitekintés volt a Vándorgyűlés ...”

Dömény Veronika¹⁴

Ez a hallgatónk írásából vett idézet fejezi ki talán a legjobban a Vándorgyűlések hallgatókra tett hatásáról bennem is élő tapasztalatot.

A Vándorgyűlések 3 napos rendezvény- és tevékenységfolyama majdcsaknem magába foglalja mindazokat a lehetőséget, amelyek a megelőzőekben felsorolt konferenciaformákra jellemzőek.

A szekciók munkája biztosítja azt a sokszínűséget, amelyet a szakmai konferenciák, a tudományos érdeklődésű hallgatóknak az utóbbi években megrendezett olyan szekcióülések számíthatnak érdeklődésükre, - ha témájukban ugyan nem is mindig relevánsan, de kutatómódszertani szempontból mindenképpen hasznosíthatóan, mint a Kovács Máté, vagy a Fülöp Géza-émlékületek voltak. Itt is a szakma legkiemelkedőbb képviselőivel találkozhatnak, ismerkedhetnek, beszélgethetnek, s lehetőség van aktív részvételre is, hozzászólhatnak az egyes témákhoz – különösen a szekcióüléseken, de azon kívül is, – hisz a három nap sok formáját, lehetőségét kínálja a személyes találkozásoknak. Épp az elmúlt három év színhelyei bizonyították azt is – legalábbis mint résztvevő tapasztaltam így, - hogy a konferencia lebonyolításában is számíthatott az informatikus könyvtáros szakos hallgatók aktivitására.

Úgy vélem, a diákjaink írásaiból vett idézetek a legjobb bizonyítékai annak, milyen értékes tevékenység a pályaszocializáció és a tehetséggondozás szempontjából is egy ilyen jól szervezett konferencián való részvétel.

Az alábbiakban a hallgatói részvételben rejlő megannyi fejlesztési lehetőség lajstromát nyújtom, amely a Vándorgyűlésre, mint konferenciára jellemző, s amelyeknek legtöbbször az előbbiekben kiemelt más konferenciáink sajátja is.

1. A szakmai képzés egyik formája

A konferencián olyan elméleti ismeretek hangzanak el, amelyek a hallgatók számára újak, ha ismertek, akkor mélyítik tudásukat, vagy azokat új összefüggésekbe helyezik el. Tanulható az ismeretek felhasználásának, új szempontok szerinti elrendezésének algoritmusai.

2. Tapasztalatok szerzése más könyvtárak megismerésével

A Vándorgyűlés állandó programjai közé tartozó helyi és környékbeli könyvtárak meglátogatása a szakmai képzés alapvető fontosságú része. Alkalmat ad a könyvtárépítészeti, a szolgáltatásszervezés, etc. tanulmányozására, egy más könyvtár mindennapi életébe való bepillantásra, sajátosságainak megismerésére, tapasztalatok szerzésére.

3. Lehetőség tudományterületünk forró pontjainak megismerésére

Bár a képző intézmények évről-évre megújuló tanmeneteikbe a tudomány és a szakma legfrissebb ismereteit integrálják, épp a szakmai konferenciák sajátosságából adódik, hogy a legfrissebb tendenciák, a tudomány, a kutatás legintenzívebben művelt területei itt, e rendezvényeken mutatkoznak meg. Ezért a szakmai ismereteken kívül orientáló hatású lehet nemcsak szakdolgozati témájuk megválasztásában, de akár további pályorientációjukban is.

4. Szakmán belüli orientáció

Folytatva az előző gondolatot, szakmánk azok közé az „emberies” hivatások közé tartozik, amely sokfajta tevékenységre ad lehetőséget, s ezzel a különböző képességgel rendelkezők szakmai és emberi kiteljesedésére, tehetségének kibontakoztatására. Az egyesület szakmai szervezeteinek programjai, a választás kényszere az egyes szekciók programjai között, gondolkodásra, döntésre készíti a hallgatókat, amely segíti szakmai önismeretüket, pályorientációjukat is.

5. Kitekintés más tudományterületekre, az érintkezési pontok felfedezése

Szakmánk sok tudomány eredményeire támaszkodik, s sok tudomány fejlődésének segítője. Szinte mindennapos érintkezési területünk a pedagógiával, pszichológiával, informatikával, etc. A Vándorgyűlések évenként megfogalmazott tematikája szinte kikényszeríti az érintkezési területek mentén való gondolkodásunkat, amely segíti a mindennapokban is használni ezt az algoritmust. A hallgatókat pedig, segíti annak belátásában is, hogy sok tudományterületet felölelő tantárgyi hálójuk a való élet szakmai szükségleteit tükrözi.

6. Tágabb körből való rálátás saját szakmánkra, saját tudományterületünkre

A Vándorgyűlés évente változó, időszakos problémákat gondolkodásunk középpontjába állító tematikai segítenek abban, hogy más szakmák szemszögéből, vagy még ennél is tágabb nézőpontból, az egész társadalmat foglalkoztató, megoldásra váró feladatok felől szemléljük szakmánkat, megoldásainkat. Ezt erősíti a más tudományterületről meghívott előadók felkérése is, akiknek előadásai mindig „új világot” segítenek megnyitni gondolkodásunkban.

7. A szakmához fűződő érzelmi kötődés erősödése, elköteleződés a szakma mellett, a hivatástudat alakulása

A konferenciák, különösen a Vándorgyűlés a több száz szakmájának elkötelezett könyvtárossal, már csak látványával is, mindenképpen alkalmas érzelmi kötődés kialakítására. De nem csak tömegével, hanem egyéniségeivel is hat a konferencia: a tudós könyvtáros, a

sziporkázó előadó, a jó beszélgető partner, de kiváltképp az ország másik végén élő, vagy akár határon kívüli, más nemzetbeli, de hasonló gondokkal küzdő pálya-, vagy hallgatótárs. Az elköteleződést erősítik a Vándorgyűlésen évről évre kitűzött célok, s az elért eredményekről szóló beszámolók, a szakmán belüli kitüntetések, és más szakmák elismerései.

8. Lehetőség a szakma élvonalbeli szakértőinek személyes megismerésére

Semmiel sem pótolható az a szakma kiemelkedő képviselőivel való személyes, élő kapcsolat, amely egy-egy konferencián adódik: nemcsak hallhatják előadásaikat, hozzászólásaikat, arra is lehetőség van, hogy személyesen forduljanak hozzájuk szakmai kérdéseikkel, problémáikkal.

9. Kortárs példaképek és pályájuk közelebbi megismerésének lehetősége

A legutóbbi Vándorgyűlés különösen alkalmas volt arra, hogy Paszternák Adám személyében egy olyan ifjú könyvtárost ismerhessenek meg személyesen hallgatóink, akinek a nevét már írásaiból ismerték, s ezek alapján tevékenységét, s őt magát tisztelték. A szakmai kiválóságra törekvést erősíti példája, s elismerése, Az Év Ifjú Könyvtárosa Díj.

10. Lehetőség saját tudásunk színvonalának megbecslésére

A konferenciák alkalmasak saját tudásunk, tájékozottságunk színvonalának megbecslésére, a kollégákéval való összehasonlítására, hiányosságaink feltárására, ösztönzést ad a felzárkózásra.

11. A szakmai kapcsolatépítés lehetősége

Egy-egy konferencia tág lehetőséget ad a szakmában dolgozók ismerkedésére, - a több napos Vándorgyűlés sokszínű tevékenysége pedig, szinte kényszeríti a résztvevőket a közös gondolkodásra, az együttműködésre. Alkalmat ad arra is, hogy direkt módon keressük és építsünk ki kapcsolatot olyan könyvtárak munkatársaival, vagy könyvtáros személyiségeivel, akiknek írásait olvasva, tevékenységéről hallva, további kérdéseket tehetünk fel, véleményét kérhetjük.

12. Az azonos témával, egy problématerületen dolgozók közösségének (láthatatlan kollégium) tagjává válás

Épp a debreceni Vándorgyűlés adott lehetőséget arra, hogy a Kovács Máté-pályázaton résztvevő hallgatóink a Kovács Máté munkásságával foglalkozó szekcióülésen résztvevő kutatókkal találkozhassanak, s velük személyes kapcsolatba kerüljenek

13. Az informális tájékozódás lehetősége

A konferenciák sokszínű szakmai közössége alkalmas arra is, hogy egy-egy készülőben lévő, még csak szűk szakmai körben ismert, vagy a döntés-előkészítés szakaszában lévő ügyről informálódjunk. Hallgatóként megismerhetik más felsőoktatási intézmények képzési sajátosságait, egy-egy állásügyben szóba jöhető intézmény szellemiségéről tájékozódhatnak, példákat kaphatnak más fiatal kollégák eredményes pályaeépítési tevékenységéről.

14. Lehetőség saját könyvtárunk helyének megbecslésére

Jó lehetőséget ad a Vándorgyűlés nemcsak az évente más-más városban meglátogatott, de az informális tájékozódás révén is megismerhető más könyvtárak tevékenységének megismerésével, hogy el tudjuk helyezni saját könyvtárunkat egyfajta rangsorban, miközben támpontokat, ötleteket kapunk munkánkhoz, saját könyvtárunk fejlesztéséhez. A hallgatók számára pedig – mint ahogy írásaikból is kiderült – az általuk ismert könyvtárak összehasonlítására, szakmai tanúságok levonására.

15. Kooperáció, partnerkapcsolatok építése

A több napos konferencia lehetőséget nyújt könyvtárosok és intézményeik közötti partnerkapcsolat kiépítésének kezdeményezésére, illetve e fórumon hallott kooperációs együttműködések eredményeinek, tapasztalatainak felhasználására.

16. A nálunk rosszabb helyzetben lévő könyvtárak könyvtárosaival való szolidaritás, segítség, tudás és tapasztalatok átadása

A Vándorgyűlés, mint különféle típusú és helyzetű könyvtárakban dolgozók, sőt határon túlról érkezők közös rendezvénye, különösen alkalmas tapasztalataink átadására, valós, segítő akciók előkészítésére, megszervezésére.

17. A rendezvényszervezés tanulásának egyik formája

A konferenciák szervezése és rendezése hozzátartozik, beépült könyvtáraink mindennapjaiba. Még ha „csak” résztvevőként vesznek is részt hallgatóink a konferencián, tapasztalataik hozzájárulnak ahhoz, hogy e rendezvényeken szerzett ismereteiket a későbbiekben, munkájukban felhasználják, kamatoztassák.

18. A konferencia-etikett megtanulásának lehetősége

Mindenki volt „első-konferenciás”. Talán többen emlékeznek az első rendezvény(ek) izalmára, várakozására. Egy olyan több száz embert vonzó és többnapos rendezvény, mint a Vándorgyűlés, mindenképpen alkalmazkodást kíván: figyelmet a rendezők hirdetőanyaira, pontosságot, előzékenységet és barátságosságot, no és annak a „tudományát”, hogyan szervezzük úgy programunkat, hogy a lehető legtöbbet profitálhassunk a konferencia rendezvényeiből, miközben megtaláljuk a „nekünk való” beszélgetőpartnereket is.

19. A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség tanulmányozásának és gyakorlásának lehetősége

Konferenciáinkon (nem csak szakmánkban) egyre kevesebb a hallgatóság soraiból megszólalni „merészelők” száma, a legkényesebb kérdéseket feszegetőké, akik megfelelően tudják megfogalmazni kérdéseiket, véleményüket. Egy-egy konferencián megfigyelhető és elleshető a legkiválóbb előadók „titka”, miben rejlik a hozzánk hasonló habitusú előadók sikere, min múlik kudarca, s ennek megfelelően törekedhetünk saját stílus kialakítására. Tanulható a prezentációkészítés és –bemutatás, a vita, az érvelés művészete. A konferencia lezárásaként pedig, a szóbeli és írásbeli beszámolók, blogok, cikkek írása ad lehetőséget a fejlődésre. A ma újra divattá vált fotózás gyakorlatának megszerzése szintén a konferencián való részvétel hozadéka lehet.

20. Kulturális rendezvényeken való részvétel lehetősége

Gazdag élményt jelentenek évről évre a Vándorgyűlés kulturális programjai. A kirándulások segítségével nemcsak a vendéglátó város, hanem a megye nem csak idegenforgalmi, hanem elsősorban szakmai nevezetességei is megismerhetők.

3. Vándorgyűlések után és újabb Vándorgyűlések előtt – néhány adat és tapasztalat az Eszterházy Főiskolán

3 év kevés általánosítható következtetések levonására, de néhány megosztható tapasztalat már rendelkezésünkre áll.

Mindenekelőtt néhány tény – **hallgatók az MKE Heves Megyei Szervezetében**

	MKE-tag összesen	Új tag	Végzős hallgató

2007	6	6	5
2008	7	5	2
2009	12	5	2
2010	15	5	

Az adatok értékelésében figyelembe kell venni, hogy a hallgatói státusz véges, tehát évről évre vannak végzős diákjaink, akik nemcsak az intézményből távoznak, de akár a szakmából is, amely nemcsak elképzeléseikből fakad, hanem mert nem találnak könyvtárosi állást, s vannak, akik más megyékben kezdik pályájukat.

Érdekes tapasztalatunk, hogy vannak olyan volt diákjaink is, akik ma már más megyében dolgoznak, de még mindig Heves Megyei Szervezetünk tagjai maradtak, a mi rendezvényeinket látogatják. Az adatok csekély száma ugyan nem alkalmas hosszú távú következtetések levonására, de azt gondolom, hogy ez a képző intézményhez, a könyvtárhoz, a volt iskolatársaikhoz, s a könyvtárosokhoz való ragaszkodás, az itt szerzett közös élmények, az együttes munka eredménye, amely segítette a pályához való kötődés kialakulásában, s egyfajta biztonságérzetet adhat továbbra is, a szakmában való eligazodásban.

A hallgatók motivációi és motiválása

Ahogy a számadatokból is kiderül, évente 5-6 hallgató csatlakozott szervezetünkhöz. Sok ez, vagy kevés? Mivel más képző intézmények adatait nem ismerem, ezért azokhoz viszonyítani eredményeinket nem tudom. Ha az intézményünkben képzett hallgatók arányában nézem ezt a számot, akkor csekélynek mondható. Valóban csak ennyi, a könyvtáros szakmának elkötelezett hallgató, vagy arról van szó, hogy a diákok többsége még bizonytalan, esetleg másik szakját érzi hivatásának? Elképzelhető, hogy nem megfelelő és nem elégséges a propagandánk, vagy az MKE tevékenysége nem igazán megnyerő számára?

Az Egyesület oldaláról megfogalmazva a kérdést: szükséges-e hogy tömegesen lépjenek be az MKE-be a hallgatók, vegyenek részt munkájában? Ez utóbbira a válaszom egyértelműen nem: hisz megváltozna a szervezet célja. A legerősebb, legfelkészültebb hallgatókat várjuk!

A fölött kérdésekre korrekt választ egyébként, csak egy minden évben megismételt felmérés adhatna. Amiről azonban egy ilyen értékelő visszatekintésben saját magam is elgondolodom, vajon megtettünk-e mindent, ami rajtunk múlik.

Az MKE-tagság végső motivációját egyértelműen a Vándorgyűlésen való ingyenes részvétel lehetősége jelentette. Ez azonban csak a felszín.

Három év után elmondhatom, hogy a legerősebb motiváló tényezőt a mindennapos munkakapcsolat, a személyes példa és az ebből folyó bensőséges, bizalmi kapcsolat jelenti, akár könyvtáros – hallgató, akár hallgató – hallgató viszonylatában. Ez utóbbi nagyon lényeges, a kortársak élményei, tapasztalatai és személyisége hatalmas motiváló hatással bírnak.

Más próbálkozásaink: folyamatos tájékoztatás a Szervezet munkájáról, rendezvényeiről a Főiskola, s Könyvtárunk híreiben, hirdetőtáblánkon, felhívásaim tanóráikon, sokkal kevésbé eredményesnek bizonyultak, többnyire csak a már amúgy is belépési szándékkal bíró hallgatók érdeklődését keltette föl, motivációját erősítette.

Legnagyobb motiváló hatással azokra a hallgatókra tudunk lenni:

- akik Könyvtárunk Könyvtártudományi gyűjteményének mindennapos látogatói, tehát aktív könyvtárhasználók,
- akik itt végezték gyakorlatukat,
- s akik szakmailag máris elkötelezettek, a pályán kívánnak dolgozni, s már építik szakmai kapcsolataikat.

Egyértelmű tehát, hogy – legalábbis gyakorló könyvtárosként – azokat a hallgatókat tudjuk motiválni, akik bejönnek részlegünkbe, s személyes kapcsolatot tudunk velük kialakítani.

2003-ban került kialakításra szakrészlegünk, új helyen, az 1. emeleten, amely technikai felszereltségével, esztétikus, barátságos berendezésével igazi otthona tud lenni az ide betérőknek.

Könyvtár szakos hallgatóink igazi otthona, már csak állományánál fogva is: itt vannak elhelyezve könyvtártani dokumentumaik, könyvtárunk bibliográfia-gyűjteménye, iskolatörténeti és régi könyves gyűjteményünk válogatott darabjai. A tér motiváló hatásán kívül, nagyobb hatású a hely szelleme: hatalmas a felelősségünk e téren könyvtár szakos hallgatóink esetében, hisz számukra a részlegünkben való tanulás és forráshasználat jóval több kell legyen egyszerű könyvtárhasználatnál. Gyakori látogatásuk nemcsak jobb irodalom- és forráshasználatukat segíti elő, a könyvtárosokkal való bizalmi kapcsolat kiépülésére alkalmas, hanem szakmai ismeretek, tapasztalatok szerzésére is.

Az évek során kialakult a könyvtár szakos hallgatókból egy kis mag, az eleve könyvtárba járókból, és azokból, akiknek problémáik voltak egyes tárgyak tanulásával, és itt segítséget kaptak. „Beszoktak” részlegünkbe, ők „könyvtárlakóink”, - így neveztük el azokat a hallgatókat, akik közül többen reggelente innen indulnak órára, nap közben párszor bekukkantanak, s estéik egy részét is itt töltik. Ők azok, akik folyamatosan kérdeznek, tanácsot kérnek feladataik megoldásában (sőt egyéb dolgaikban is).

Óhatatlan részeivé váltunk egymás életének, - látják és hallják problémáinkat, a könyvtár problémáit. Egy-egy rendezvényünk esetén nemcsak törzsközönségünk tagjai, de segítenek a helyszín előkészítésében, berendezésében, a publikum, a résztvevő nézősereg irányításában. A „bentlakás” könyvtári ismereteiket is bővíti, s szilárdítja, felsőbb éves korukra többségük az alsóbb évesek első számú segítője, bátran mondhatom, mentorai, itt adják át tapasztalataikat egy-egy tárgy tanulásával, egy-egy téma feldolgozásának legeredményesebb módjával kapcsolatban, a legjobban használható irodalom ajánlásával, nem utolsó sorban egy-egy tanár követelményrendszerének megismertetésével. Ma már bátran mondhatjuk, hogy részlegünk egyfajta „laza” szakmai műhelyként aposztrofálható, ahol mindig történik valami, van valami új hír, rendezvényről, eseményekről, tennivalókról, etc. A könyvtár szakos hallgatók tevékenységének egyik fontos része a rendezvényekről szóló hírek, beszámolók írása. Új, most induló kezdeményezésünk egy-egy új folyóiratszám szemlézése, vagyis ajánlás írása.

Természetesen a tagság évről évre változik, a végzősök helyét fiatalabbak veszik át – az igazsághoz tartozik, - évente 2-3 ilyen hallgató csatlakozik „belső körünkhöz”.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének felhívása könyvtár szakos hallgatók Vándorgyűlésen való részvételének támogatására ezért nem ért készületlenül bennünket, viszont a tevékenységek bővítésére adott lehetőséget azzal, hogy hallgatók is tagjai lehetnek szervezetünknek, egyfajta célt adott az addig is szinte könyvtár szakos hallgatók műhelyeként működő szakrészlegünk szoros gyakorlati képzésen túli munkájához, tevékenységéhez.

A Vándorgyűlésen való részvétel erősítette szakmai elkötelezettségüket, érdeklődésüket kitágította, megtalálták szakterületüket, amelyen dolgozni szeretnének, önbizalmat adott tudományos diákköri tevékenységükhöz, előadások tartására is bátrabban vállalkoznak, mint társaik, s szívesen vesznek részt a könyvtár, a tanszék s az Egyesület bármilyen munkáiban. Ma már önállóan követik a konferencianaptárt, s vesznek részt rendezvényeken, szakmai kirándulást szerveznek hallgatótársaiknak. Amit Önök is érezhetnek az írásokból, hogy a hallgatók komolyan vették a konferenciát, többé-kevésbé megértették a Vándorgyűlés céljait, hálások, lelkesek, emellett kritikusak is.

Úgy érzem, érdemes volt e tehetséggondozó tevékenységbe bekapcsolódnunk. A Vándorgyűlésen való részvétel jó lehetőség a pályához máris kötődő hallgatók számára, hogy ne csak hallomásból ismerjék az Egyesületet és tevékenységét, hanem érezzék a szakmai közösség erejét, lássák gyengeségeinket, problémáinkat, s kapjanak késztetést a jobbitásra, a személyes ügyként kezelésre, azaz hozzájáruljon ahhoz, hogy a könyvtárosság hivatásukká váljon.

A tanulás éveit ugyanis nemcsak az elmélet elsajátításának és a készségek fejlesztésének ideje, hanem a pályaszocializáció első komoly esztendei is. Ennek jobb terepe – a könyvtári munka legtöbb területéhez hasonlóan, s a modern oktatásemelvények szerint is – a gyakorlatnál nincs! Ezek sorába tartozik az MKE munkájában való részvétel, közte a konferencián, a Vándorgyűléseken.

Ezért Könyvtárunk feladatának tartja a könyvtárosságot hivatásának tekintő hallgatók beintegrálását az Egyesületbe, az ott végzett munkát szakmai gyakorlatuk részének és egyik formájának ismeri el, s értékeli. S miközben pályaszocializációjukat segíti, alkalmunk nyílik az elkötelezett, tehetséges hallgatók kiválasztására könyvtárunk jövőbeli munkatársi gárdájába.

Köszönet

Végül had fejezzem ki köszönetemet és tolmácsoljam hallgatóinkét (ezt írásaikban és szóban is megtették) a pályázatot kiíróknak, az ötletadóknak s a megvalósítóknak, valamint az adójuk 1%-át felajánlóknak!

Az idézett cikkek hallgató-szerzőinek névsora:

Dobó Tibor	2008-ban végzett informatikus-könyvtáros szakon
Dömény Veronika	2. évf. informatikus-könyvtáros szak
Fülep Ádám	3. évf. informatikus-könyvtáros szak
Gyöngyösi Eszter	4. évf. angol – etika szak
Hegedüs István	2009-ben végzett informatikus-könyvtáros - történelem szakon
Lupták Annamária	4. évf. informatikus-könyvtáros szak
Nagy Andor	5. évf. informatikus-könyvtáros – etika szak
Nagy Péter	2009-ben végzett informatikus-könyvtáros szakon
Racskó Réka	2008-ban végzett informatikus-könyvtáros szakon
Stefanecz Mária	2008-ban végzett informatikus-könyvtáros szakon
Tóth Béla István	4. évf. informatikus-könyvtáros szak
Töröcsik Béla	4. évf. informatikus-könyvtáros szak

Jegyzetek:

¹A Magyar Könyvtárosok Egyesülete stratégiája a 2007-2010 közötti időszakra [elektronikus dok.]. – In: Magyar Könyvtárosok Egyesülete [honlap] MKE stratégia. URL: <http://www.mke.oszk.hu/>

²Könyvtári konferenciák : Vándorgyűlések [elektronikus dok.]. – In: Eszterházy Károly Főiskola Központi Könyvtára [honlap]. URL: <http://www.ektf.hu/konyvtar/hu/index.php?page=159&top=456>

³Barki Katalin – Németh Brigitta – Reiber Anita
Az MKE 40. Vándorgyűlése Szombathelyen a reneszánsz évében – a szervezők nézőpontjából, a számok tükrében [elektronikus dok.]. URL: http://ber.bdf.hu/konf/documents/vgy_200809101.pdf

⁴Dávid Boglárka – Fábryné Márkus Ágnes – Molnárné Varga Katalin – Nadas Zsuzsanna
Az MKE 41. Vándorgyűlése Debrecenben : Összefoglaló [elektronikus dok.]. Debrecen, 2009. december URL: http://vandorgyules.lib.unideb.hu/sites/titan.lib.unideb.hu.drupalmulti/files/2009_evi_vandorgyules_osszefoglalo_ja.pdf

⁵Nagy Zsuzsanna
Tehetség, tudás, készségek és önbizalom : mit tehet a könyvtáros az egyetemi hallgatókért? [elektronikus dok. prezentáció]. URL: <http://vandorgyules.lib.unideb.hu/?q=node/150>

⁶Suppné Tarnay Györgyi
Tehetséggondozás a könyvtárosképzésben [összefoglalás] [elektronikus dok.]. URL: <http://vandorgyules.lib.unideb.hu/?q=node/111>

⁷A tudományos és művészeti diákköri tevékenység (TDK) [elektronikus dok.]. In: Országos Tudományos Diákköri Tanács [honlap]. URL: <http://www.otdt.hu/intezmenyttdk.php>

⁸Nemes László
Masters of Library and Information Science – második felvonás. In: Könyvtári levelező/lap, 21. évf. (2009). 10. sz. p. 24-25.
Elektronikus változat: URL: http://epa.oszk.hu/00300/00365/00090/pdf/KLL_EPA00365_2009-10_024-025.pdf

⁹ U.o.

¹⁰Nyitólap [elektronikus dok.] In: I. Masters of Library Science Konferencia [honlap]. URL: <http://konyvtar.info/konferencia/mls/>

¹¹Nyitólap [elektronikus dok.] In: II. Masters of Library and Information Science [honlap]. URL: <http://mlis.klog.hu/>

¹²Nemes László
MLS 2 : Masters of Library and Information Science második felvonás [elektronikus dok.]. In: Magyar Információtudományi Alapítvány [honlap]. URL: http://informaciotudomany.hu/?page_id=49

¹³Nagy Péter
Reflexiók dr. Tari Annamária pszichológus „Y generáció” című előadására [elektronikus dok.]. URL: http://www.ektf.hu/konyvtar/uploads/Nagy_Peter.doc

¹⁴Dömény Veronika
A Vándorgyűlés: szakmai oldal [elektronikus dok.]. URL: http://www.ektf.hu/konyvtar/uploads/41_domeny_1.doc

Tamásné Fekete Adrienne
igazgatóhelyettes
Eszterházy Károly Főiskola Könyvtára